

TARAQQIYOT STRATEGIYASI
Yoshlar uchun yaratilayotgan imkoniyatlar

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022 – 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi farmoni bilan O‘zbekistonning kelgusi 5 yilga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi tasdiqlandi.

Unda yettita ustuvor yo‘nalish nazarda tutilgan. Jumladan, adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish – Taraqqiyot strategiyasining to‘rtinchi ustuvor yo‘nalishi hisoblanib, bevosita yoshlar bilan ishlash, ularning qonuniy manfaatlarini himoya qilish va har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, siyosiy, huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish, siyosiy jarayonlarga faol jalb qilish, iqtidorli va iste’dodli yoshlarni qo‘llab-quvvatlash hamda rag‘batlantirish, ular o‘rtasida tadbirkorlikni rivojlantirish masalalarini yanada takomillashtirishga e’tibor qaratildi[1].

Xususan, to‘rtinchi ustuvor yo‘nalishdagi 70-maqsad “Yoshlarga oid davlat siyosatini yanada takomillashtirish” deb nomlanib, maqsadni amalga oshirish uchun bir necha muhim yo‘nalishlar nazarda tutildi. Mazkur yo‘nalishlar negizidan so‘nggi yillarda amalga oshirilgan ishlarni tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Yoshlarning huquq va qonuniy manfaatlarini ta’minlash

O‘tgan davrda BMT bosh assambleyasining 2018-yil dekabr oyida bo‘lib o‘tgan 73-sessiyasida O‘zbekistonning tashabbusi bilan “Ma’rifat va diniy bag‘rikenglik” to‘g‘risidagi rezolyutsiya qabul qilindi. O‘zbekiston BMTning Yoshlar huquqlari to‘g‘risidagi xalqaro konvensiyasini ishlab chiqish tashabbusini ilgari surdi.

2019-yilda Toshkent shahrida Islom hamkorlik tashkilotining Inson huquqlari bo‘yicha Mustaqil doimiy komissiyasining 6 yillik seminari o‘tkazildi va uning natijalari bo‘yicha “Yoshlar huquqlari to‘g‘risida”gi Toshkent deklaratsiyasi qabul qilindi.

Yoshlarni ijtimoiy-siyosiy hayotga jalb qilish, shuningdek, ma’naviy va jismoniy barkamol avlodni voyaga yetkazishning amaliy chora-tadbirlarini belgilash maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 18-yanvardagi 23-qarori bilan O‘zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlandi. Unga ko‘ra, 2021 – 2025-yillarda mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti bo‘yicha prognozlarni inobatga olgan holda, yoshlarning qonuniy huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan huquqiy bazani takomillashtirish ko‘zda tutildi[2].

[1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022 – 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi farmoni // https://lex.uz/docs/5841063.

[2] O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 18-yanvardagi “O‘zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 23-qarori // https://lex.uz/docs/5234746.

Tibbiy savodxonlik va sog‘lom turmush tarzi

Yoshlarda reproduktiv salomatlik, to‘g‘ri ovqatlanish va gigiyena qoidalari, sog‘lom turmush tarzi haqida tushunchalar to‘liq shakllanmaganligi oqibatida turli yuqumli va surunkali kasalliklar, bevaqt o‘lim holatlari, giyohvand moddalar, alkogol va tamaki mahsulotlariga ruju qo‘yish, psixotrop moddalar iste’mol qilish kabi salbiy holatlar, yaqin qarindoshlar o‘rtasida nikoh tuzilishi natijasida esa millat genofondi buzilishi, tug‘ma nuqsonli bolalar dunyoga kelishi holatlari saqlanib qolmoqda.

Ushbu salbiy holatlarning oldini olish maqsadida, birinchi navbatda, yoshlar o‘rtasida tibbiy madaniyat, xususan, shaxsiy gigiyena, to‘g‘ri va ratsional ovqatlanishga rioya etish bo‘yicha targ‘ibot tadbirlarini hamda yoshlarning sifatli tibbiy xizmatdan foydalanishini ta’minlashda hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Sifatli ta’lim olish imkoniyatlari

Yoshlar uchun ochiq va sifatli ta’limni ta’minlash, ularni yuksak axloq va intizomli qilib tarbiyalash, vatanparvarlik ruhida voyaga yetishi mamlakat iqtisodiy va siyosiy taraqqiyotining kaliti hisoblanadi. Bu ijtimoiy barqarorlik va muvaffaqiyat asosidir.

Bugungi kunda yoshlarning har sohada faol, ijodkor va izlanuvchan bo‘lishi, ertangi kelajak uchun bugundan mustahkam poydevor qo‘yish zarurligini davrning o‘zi taqozo etmoqda. Navqiron avlod vakillarini vatanga sadoqat, milliy an’ana va qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, bandligini ta’minlash, huquq va manfaatlarini himoya qilishdek ustuvor vazifalarni amalga oshirish, yoshlarning intellektual salohiyati, zukkoligi va shijoati jamiyatning umumiy taraqqiyot darajasini belgilaydi.

Bandlikni ta’minlash

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida yoshlarning bandligini ta’minlash va bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish chora-tadbirlari bo‘yicha videoselektor yig‘ilishida “Bugungi kunda respublikamizda 30 yoshgacha bo‘lgan yoshlar soni 18 milliondan oshdi. Bu esa mamlakatimiz aholisining 55 foizi degani. Hozirgi kunda yoshlar orasida ishsizlik darajasi 17 foizni yoki 844 ming nafarni tashkil etmoqda”[3] deya ta’kidlagan edi.

Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 11-martdagi “Yoshlarni ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 132-qarori asosida yoshlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish, ularni ijtimoiy-huquqiy va psixologik qo‘llab-quvvatlash, kasb-hunarga o‘rgatish va bandligini ta’minlash ishlarini samarali tashkil etishning doimiy moliyaviy manbalarini va ulardan foydalanish tartibini belgilash maqsadida “Yoshlar daftari”ga kiritilganlarni qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi tashkil etildi[4].

“Yoshlar daftari”ga 18 yoshga to‘lgan va 30 yoshdan oshmagan ijtimoiy himoya, psixologik va iqtisodiy qo‘llab-quvvatlashga muhtoj ishsiz yoshlar toifasi kiritiladi.

Moddiy ahvoli qiyin yoshlarga bir marta beriladigan moddiy yordam “Yoshlar daftari”ga kiritilgan yoshlarni qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi vasiylik kengashi qaroriga muvofiq BHMning 4 baravarigacha miqdorda to‘lab berilishi belgilandi.

Tadbirkorlikni rivojlantirish

Yoshlarni ish bilan ta’minlashda ularning iqtisodiy mustaqillikka erishishi va hayotda o‘z o‘rinlarini topib ketishida kichik biznes va tadbirkorlik sohasining rivojlanishi eng asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi.

Prezidentning 2017-yil 17-noyabrdagi “Hunarmandchilikni yanada rivojlantirish va hunarmandlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, 2018-yil 27-iyundagi “Yoshlar – kelajagimiz” davlat dasturi to‘g‘risida”gi farmonlari, 2018-yil 26-apreldagi “Fermer, dehqon xo‘jaliklari va tomorqa yer egalari faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi, 2018-yil 7-iyundagi “Har bir oila

[3] O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida yoshlarning bandligini ta’minlash va bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish chora-tadbirlari bo‘yicha videoselektor yig‘ilishi //https://uza.uz/uz/posts/yoshlar-bandligini-taminlash-pirovardmaqsad_237495.
[4] https://lex.uz/docs/5328442.
[5] O‘zbekistonda yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishda amalga oshirilayotgan islohotlar samarasi // https://review.uz/oz/post/ozbekistonda-yoshlar-tadbirkorligini-qollab-quvvatlash-va-rivojlantirishda-amalga-oshirilayotgan-islohotlar-samarasi.

– tadbirkor” dasturini amalga oshirish to‘g‘risida”gi va 2018-yil 14-iyuldagi “Aholi bandligini ta’minlash borasidagi ishlarni takomillashtirish va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorlari asosida imtiyozli kreditlar oilaviy tadbirkorlik, daromad topishga qaratilgan muayyan faoliyat bilan shug‘ullanish va faoliyat turini kengaytirish istagini bildirgan aholi hamda tadbirkorlik subyektlariga yillik 8 foiz stavkada 3 – 6 oygacha bo‘lgan imtiyozli davr bilan 3 yildan ko‘p bo‘lmagan muddatga ajratiladi. Bunda 2020-yil 1-yanvardan boshlab kreditlarni “Xalq” banki, “Mikrokreditbank” va “Agrobank” orqali Markaziy bankning qayta moliyalashtirish stavkasida ajratish imkoniyatlari yaratildi[5].

Yosh oilalarni ma’naviy va moddiy qo‘llab-quvvatlash

So‘nggi yillarda ijtimoiy imkoniyatlari cheklangan aholi qatlamlari va yosh oilalar uchun arzon uy-joylar barpo etilmoqda.

2018 – 2020-yillarda mamlakat ijtimoiy hayotida alohida namuna ko‘rsatgan yosh oilalarga 3380 ta ko‘p qavatli uylar qurilib, ular uchun davlat budjetidan 156,5 mlrd. so‘m pul boshlang‘ich badal sifatida to‘lab berildi hamda 700 mlrd. so‘mdan ortiq miqdordagi mablag‘ imtiyozli ipoteka krediti sifatida ajratildi.

Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 28-iyundagi “2021 – 2023-yillarda Yoshlar uylarini qurishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori qabul qilindi. Mazkur qaror bilan 2021 – 2023-yillarda Yoshlar uylarini qurishning maqsadli ko‘rsatkichlari tasdiqlandi.

Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik

Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 5-avgustda qabul qilingan “O‘zbekiston yoshlari umumjahon assotsiatsiyasi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 649-qarori bilan “O‘zbekiston yoshlari umumjahon assotsiatsiyasi” nodavlat notijorat tashkiloti faoliyati takomillashtirildi. Unga davlat organlari va muassasalari, nodavlat notijorat tashkilotlar va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari, shuningdek, xalqaro va xorijiy tashkilotlar bilan o‘zaro hamkorlik qilish rejalarini belgilashda, tadbirlarni tashkil etish va o‘tkazishda amaliy yordam ko‘rsatish vazifasi belgilandi.

Shu bilan birga yoshlar siyosati sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, bu boradagi xalqaro reytinglarda mamlakatimiz mavqeyini oshirish bo‘yicha zarur choralar ko‘rish, xorijda ta’lim olayotgan yoshlar bilan olib borilayotgan ishlarni tizimli yo‘lga qo‘yish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Qolaversa, jahon va mahalliy ommaviy axborot vositalariga BMT bosh assambleyasining Orolbo‘yi bo‘yicha rezolutsiyasini keng targ‘ib qilish, mintaqaning sarmoyaviy, turizm va madaniy salohiyatini rivojlantirish maqsadida “Orol orzusi” dasturini amalga oshirish belgilangan. Bunda Orolbo‘yida yoshlarni o‘qitish uchun xorijiy grantlarni jalb qilish hamda Nukus shahrida “Besh tashabbus” bo‘yicha xalqaro festival tashkil etish va “Orol dengiziga poyezd” yoshlar ekologik aksiyasini o‘tkazish ko‘zda tutildi.

Xulosa qilib aytganda, Taraqqiyot strategiyasi mamlakatimizda yoshlar huquq-manfaatlarining himoya qilinishi barobarida ertangi kunda mamlakatimiz yoshlarining yuqori marralarni zabt etishiga, ularning yurtimiz taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shishiga zamin yaratadi. Zero, Prezident Shavkat Mirziyoyev qayd etganidek, “Sayyoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday inson bo‘lib kamolga yetishi bilan bog‘liq. Bizning asosiy vazifamiz – yoshlarning o‘z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat”[6].

Kelgusidagi vazifamiz esa yuqoridagi maqsadlarning izchilligini, xalqchilligini oshirish va hayotiyligini ta’minlash uchun o‘z burchimiz va mas’uliyatimizni his qilgan holda ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot qurish yo‘lida xizmat qilishdir.

Bahromjon ILHOMJONOV,
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
Davlat boshqaruvi akademiyasi mustaqil izlanuvchisi

[6] Prezident Shavkat Mirziyoyevning BMT bosh assambleyasining 72-sessiyasidagi nutqi // https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-prezidenti-shavkat-mirziyeev-bmt-bosh-assambleyasi-20-09-2017.